

De krant van 1932

Henny van Dolder - de Wit

Bij het lezen van de *Goudsche Courant* van 1932, het oprichtingsjaar van die *Goude*, vallen enkele dingen op, zoals de kleinschaligheid van het stadsnieuws en het probleem van de werkeloosheid met alle gevolgen van dien. Er wordt uitvoerig verslag gedaan van sportieve evenementen en muziekuitvoeringen, maar ook alle aanwinsten van de Openbare Leeszaal worden regelmatig gepubliceerd, alsmede de uitspraken van het kantongerecht met vermelding van de opgelegde boetes. De inhoud van films die in de bioscopen draaien wordt uitgebreid beschreven en de verslagen van de gemeenteraadsvergaderingen integraal gepubliceerd.

Maar juist het gewone nieuws van elke dag geeft een beeld van dit jaar, waarin velen de broekriem moesten aanhalen. Er komen steeds meer illustraties bij de advertenties, foto's bij geplaatste artikelen zijn nog zeldzaam en van een slechte kwaliteit. De gevolgen van verkeersongelukken laten zien dat de snelheid nog matig is, er zijn alleen lichte verwondingen. Criminaliteit beperkt zich tot enkele op zichzelf staande gevallen. Hier volgt een selectie.

Januari

- De *Goudsche Courant* meldt in grote letters dat de verspreide oplage uit 6500 exemplaren bestaat. Er is ook een aanbieding: een abonnement voor f 2,25 per kwartaal of 17 cent per week.
- Er zijn 1360 werklozen.
- In de Sint-Janskerk wordt ingebroken, twee offerblokken worden vergeefs geforceerd en een kast opgebroken. De dieven klimmen zelfs naar het orgel, waar niets wordt vermist.

Februari

- Op de dertiende van deze maand vindt de opening plaats van een Huishoudshoel voor meisjes, in een van de kamers van het burgemeestershuis aan de Oosthaven 68.
- Werklozenbijeenkomsten vinden regelmatig plaats in 'Ons Huis' aan de Turfmarkt. Op initiatief van onder meer een van de sociëteiten worden op proef 'ontwikkelingsmiddagen' georganiseerd, ditmaal in de Schouwburg met de vertoning van educatieve films: de werkzaamheden aan de nieuw aan te leggen spoorlijn Gouda-Alphen aan den Rijn en een tweetal Indische films: de rijstbouw op de droge velden en als hoofd-film 'het leven in de dessa'. Er zijn 700 belangstellenden die toegang krijgen op vertoon van hun stempelkaart. Burgemeester Gaarlandt is met twee wethouders aanwezig.

De man, die als maar op zijn maatulster wachtte !!

Met een maatman C & A Ultra draagt U gemakkelijker broeken het liefst aan een maat voordeeliger!

Heeren-Ultras

6 ⁰⁰	9 ⁰⁰	13 ⁰⁰	42 ⁰⁰	48 ⁰⁰	54 ⁰⁰
Jongheeren-Ultras					
15 ⁰⁰	17 ⁰⁰	20 ⁰⁰	5 ⁰⁰	9 ⁰⁰	22 ⁰⁰
Jongvrouwen-Ultras					
32 ⁰⁰	35 ⁰⁰	38 ⁰⁰	5 ⁰⁰	5 ⁰⁰	9 ⁰⁰

C & A
BRENNINKMEYER

is toch voordeliger!

- Op de werklozenbijeenkomst spreekt R. Steenhuis over het onderwerp: 'De crisis en de strijd der Socialistische Arbeidersbeweging'.
- De regering stelt aan het Crisiscomité een bedrag beschikbaar van f 750.000,- voor de verstrekking van extra uitkeringen van kleding, schoeisel en beddengoed aan ondersteunde werklozen.
- Als er een uitdeling van kaas aan werklozen heeft plaats gevonden voelen de plaatselijke winkeliers zich benadeeld. Zij vragen aan de burgemeester of zij voortaan ook in de gelegenheid worden gesteld om kaas te leveren. De brief is ondertekend door de chefs van Albert Heijn, Simon de Wit en 23 melk- en zuivelhandelaren.
- Vanwege de crisis in de landbouw voor grote groepen uit de boerenbevolking spreekt in café Het Schaakbord aan de Kleiweg een Tweede Kamerlid over de problemen.
- Op 16 februari bestaat de Kamer van Koophandel 80 jaar.

Maart

- Op 1 maart herdenkt G.J.J. Pot dat hij 12^{1/2} jaar gemeentesecretaris is.
- Op 6 maart wordt het voetbalelftal Gouda kampioen. Huldiging vindt plaats in de Schouwburg.
- Op 23 maart komt een afschuwelijke misdaad aan het licht: aan de IJsseldijk nabij Gouda wordt onder de gemeente Moordrecht het lijkje van een vijfjarig kind ontdekt, dat daar twee jaar tevoren door een passerende schipper in een kistje is begraven. Bij het parket dat de zaak onderzoekt bevindt zich de scheikundige dr. Hulst uit Leiden.
- Bericht van de varkensmarkt: 'Een big voor vier zoenen!'. Toen vanmorgen een omstreeks 30-jarige boerendochter de biggen monsterde van de varkenskoopman G. ontstond er een gesprek dat hiermee eindigde dat de varkenskoopman zei: 'Voor vier zoenen kun je een big krijgen!'. De boerendochter hapte direct toe, ze dacht zeker: goedkoper krijg ik 'm nooit. De koop werd gesloten en de betaling geschiedde contant: de koopman kreeg zijn vier zoenen en de boerendochter de big. Beide partijen waren tevreden en de omstanders hadden de grootste pret. Het vermakelijke geval demonstreert hoe weinig waarde de biggen op de huidige dag hebben.

April

- Op 1 april wordt de 30.000ste inwoner geboren: Willem van Staveren uit de Meidoornstraat 4.
- 5 april: 40-jarig bestaan van de coöperatie 'Ons Voordeel'. Er wordt een gedenkboek uitgegeven, waarin de geschiedenis vanaf 1892 wordt verteld.
- Binnen de SDAP vindt een scheuring plaats; een vijftal leden, onder wie wethouder Karel van Staal, verlaat de partij en richt de OSP (Onafhankelijke Socialistische Partij) op.
- Op 16 april vindt de opening plaats van 35 huizen voor bejaarden aan de Derde Kade en de Noothoven van Goorstraat, die door de gemeente zijn gebouwd. De huur

1932

Vroman

Leo Vroman werd op 10 april 1915 in Gouda geboren. Hij had joodse ouders en woonde tot aan het begin van de Tweede Wereldoorlog aan de Krugerlaan 87 in Gouda. Hij studeerde, na de Rijks-HBS in Gouda doorlopen te hebben, van 1932 tot 1940 biologie in Utrecht. Tijdens zijn studie in Utrecht leerde hij onder meer A. Alberts, Kees Stip en Anton Koolhaas kennen. De HBS waar hij in zijn jeugd op zat heet nu de 'Goudse Scholengemeenschap Leo Vroman'. Ook is Vroman, die inmiddels 92 jaar oud is, benoemd tot ereburger van Gouda.

In 1932 behaalde Leo Vroman zijn diploma aan de Rijks HBS in Gouda en vertrok hij naar Utrecht voor zijn studie aan de universiteit.

bedraagt f 4,00 per week.

- Naar aanleiding van het bouwrijp maken van grond in de Korte Akkeren in het kader van de werkverschaffing maakt de Bond van Bouwarbeiders bezwaar tegen een beloning van 40 cent per uur. Zij wil dat de lonen worden betaald in overeenstemming met de CAO in de bouwbedrijven.
- Werkloze grondwerkers gaan vrijwillig naar een project in Bathmen bij Deventer, waar zij te werk worden gesteld bij de normalisatie van de Schipbeek. De weeklonen variëren van 22 tot 27 gulden. Om de veertien dagen mogen de arbeiders, die daar in keten zijn ondergebracht, van vrijdagavond tot maandagmorgen naar huis.
- In de maand april werd de Openbare Leeszaal bezocht door 754 personen, 4258 boeken werden uitgeleend, uit de jeugdbieb 820 banden.

Mei

- Bij de 1 mei viering zijn er twee optochten: één van de SDAP en één van de OSP. Het tijdstip en de te volgen route vormen een probleem.
- Na lange tijd vindt op 9 mei het schuren van de riolen weer plaats om het daarin aanwezige vuil te verwijderen.
- Op 22 mei om 16.00 uur geeft het Stedelijk Orkest onder leiding van de heer Joh. Fabriaan het eerste concert van het seizoen in het Houtmansplantsoen. Er worden werken ten gehore gebracht van Blankenburg, Von Suppé, Strauss, Händel, Léhar en Oscheit.
- Op 22 mei vangt de zomertijd aan, die eindigt op 2 oktober.
- De melkprijs wordt met 2 cent verlaagd tot 7 cent per liter.
- Een nieuwtje: bakkerij G.Th. Steenland aan de Kleiweg maakt als eerste gebruik van een machine van Van Berkel's Patent om brood te snijden '[...] in keurige, gelijkmatige sneedjes, alle precies even dik en glad'. ...dat in luchtdicht gesloten zakken wordt verpakt. Voor het snijden van vleeswaren zijn al langer machines bij de slaggers aanwezig.
- Zaterdag 28 mei is er schoolsportdag op het Olympiaterrein, waaraan zeventien openbare en bijzondere scholen deelnemen.
- Nu meer mensen een auto bezitten, privé of zakelijk, neemt de belangstelling voor reizen naar het buitenland sterk toe. Het is veel goedkoper dan met de trein. De ANWB gaf in 1931 ruim 32.000 internationale rijbewijzen af, wat bewijst dat de 'grenzenvrees' misplaatst is.
- 28 mei: orgelconcert door professor Albert Schweizer in de Sint-Janskerk. Vooraf vertelt hij iets over zijn werk in Lambarene. Hij was hier eerder op 5 mei 1928.

Juni

- De Nutsspaarbank aan de Oosthaven viert haar 75-jarig bestaan.
- Door werklozen worden steeds meer protestbetogingen gehouden. Op 8 juni gebeurt dat ook in Boskoop, het loopt uit de hand en een man uit Gouda overlijdt aan de gevolgen van zijn verwondingen.
- Dankzij de benoeming van een archivaris, mej. Van Hattem, is het gemeentelijk archief op donderdag, vrijdag en zaterdag geopend.
- Op zaterdag 18 juni landt de zeppelin 'Graf Zeppelin' op de vliegvelden van Twente en Waalhaven bij Rotterdam. Er wordt veel publiek verwacht, ook uit Gouda. De *Goudsche Courant* verkoopt toegangsbewijzen, velen gaan per trein, auto, bus of fiets. Na afloop spreekt men van tien-, zelfs honderdduizenden bezoekers.
- Het aantal werklozen bedraagt 1580.
- GC en FC Olympia promoveert naar de tweede klasse van de KNVB.
- In de volksgaarkeuken aan de Keizerstraat worden deze maand 818 porties verkocht en 905 afgehaald, samen 1723.

Juli

- 9 juli: oprichting van een Comité voor Ontwikkeling en Ontspanning van werklozen, bestaande uit 40 leden van diverse organisaties.
- 14 juli: feestweek in de Réunie bioscoop ter gelegenheid van het éénjarig bestaan.
- In de maanden juli, augustus en september wordt op het carillon een zestal avondlijke beiaardconcerten gegeven.
- Op zondag 31 juli zijn er in het zwembad aan de Houtmansgracht nationale zwemwedstrijden, georganiseerd door de Goudse Zwem Club (GZC).

Augustus

- Op 1 augustus doet de krant uitgebreid verslag van de attracties die op de kermis aanwezig zijn. Voor deze gelegenheid verhuist de kaasmarkt naar de Groeneweg.
- Scholen gaan op kamp of met schoolreis. Van het verblijf van de HBS-scholieren die kamperen in Remouchamps wordt dagelijks verslag gedaan. Ook de ouders van de 350 kinderen die naar het Flevokamp zijn vertrokken in het kader van het Goudse Vakantie Kinderfeest worden via de krant dagelijks op de hoogte gehouden.
- Een vader doet aangifte bij de politie dat zijn achtjarig dochtertje om 22.00 uur 's avonds op de Markt door een aap is gebeten. De wond werd verzorgd in de Wijkverpleging aan de Westhaven. Verder zijn er tijdens de kermisweek geen ongeregeldeheden voorgekomen. In de gemeenteraad wordt opnieuw het afschaffen van de kermis aan de orde gesteld.
- Op 12 augustus maakt de krant melding van

1932

Crisis in het plateel

De crisisjaren kwamen ook in Gouda bijzonder hard aan. Ook de Goudse aarde-werkindustrie, een belangrijke pijler onder de stedelijke economie, ontkwam niet aan de malaise. Willy Hoyng, directeur van de Plazuïd (NV Plateelbakkerij Zuid-Holland), de grootste plateelfabriek van Gouda, zag zich genoodzaakt om op 1 juli 1932 collectief ontslag aan te vragen voor maar liefst 165 plateelschilders. Leen Muller, chef van de ontwerpkamer en sinds 1925 leider van de Afdeling Kunstnijverheid van de Plazuïd, stond ook op straat, samen met veel andere hoogwaardig geschoolde vakmensen. Zeven jaar lang hadden zij furore gemaakt met bijzondere ontwerpen waarin eigentijdse kunst en design met elkaar verenigd werden. De afzetmarkt voor het kostbare aardewerk, een luxeartikel, stortte in de crisisjaren echter volledig in. Muller vertrok daarop teleurgesteld en verbitterd uit Gouda, om zich als kunstenaar te vestigen in Twente. Tegenwoordig heeft het plateel van hem en zijn medewerkers museale waarde en wordt er door verzamelaars veel geld voor neergeteld.

huis afgebroken en op die plaats bouwden de architecten Van der Heijden en Nieuwenhuijzen uit Rotterdam een modern, nieuw gebouw.

- Op 16 september wordt het 25-jarig bestaan van de Prinses Julianaschool aan de Burgemeester Martenssingel herdacht in de Gereformeerde kerk aan de Turfmarkt.
- Honderd werklozen hebben een jaar werkverschaffing door het dempen en op dijkhoogte brengen van de uiterwaard, gelegen langs de Schielands Hoge Zeedijk tussen het bedrijf van de Goudse Waterleiding Maatschappij en de opslagplaatsen van Shell (de vroegere ijsbaan). De demping zal geheel met handenarbeid worden verricht. Er zal 120.000 tot 130.000 gulden aan lonen worden uitgekeerd.
- In de opeenvolgende zaterdagedities van de krant vindt van 1932 tot 1936 in 147 afleveringen publicatie plaats van het 'Regentendagboek uit de achttiende eeuw' door dr.mr. J. Smit, dat in 1957 door Die Goude als tiende bundel wordt uitgegeven.
- Op 22 september telt men 1813 werklozen.
- 25 september: laatste concert in het Houtmansplantsoen.
- 27 september: G. Verkaik herdenkt dat hij 40 jaar geleden in dienst trad van de Weeshuis-bakkerij. Ter ere van de jubilaris is het weeshuis aan de Spieringstraat getooid met de nationale driekleur en vindt intern een huldiging plaats.

Oktober

- 7 oktober: In een bovenzaal van Het Schaakbord wordt de Vereniging Die Goude opgericht.
- 8 oktober: opening van de nieuwe Ambachtsschool aan de Graaf Florisweg, gebouwd door de firma H.J. Nederhorst naar een ontwerp van gemeentebouwmeester L. Koole.

November

- Op 4 november vindt in een der zalen van Concordia aan de Westhaven de eerste algemene vergadering plaats van Die Goude, die door vele belangstellende leden

1932

Julianasluis

In 1932 werd een begin gemaakt met de aanleg van de Julianasluis, die de verbinding vormt tussen de Hollandsche IJssel en de Gouwe. De bouw zou maar liefst vier jaar in beslag nemen. Het bijzondere waterbouwkundige complex bestaat uit twee zijwaarts rollende sluitdeuren die een schutkolk vormen. Om het verkeer bij het schutten niet op te houden werd gekozen voor de aanleg van twee ophaalbruggen, die beurtelings omhoog kunnen. Tot de aanleg werd besloten omdat de vaarverbinding tussen Amsterdam en Rotterdam nog steeds door de binnenstad van Gouda liep, via de Havensluis en de Mallegatsluis. Deze doorvaart was bijzonder omslachtig en tijdrovend.

Voor de nieuwe verbinding via de Julianasluis was het ook nodig een nieuw kanaal te graven, het Gouwekanaal. Ook moest een dieselmemaal aangelegd worden op het huidige Sluiseiland. Ditemaal, dat het stoomemaal bij de Hanepraaisluis verving, kreeg de naam van dijkgraaf mr. P.A. Pijnacker Hordijk. Het omvangrijke graafwerk dat nodig was voor deze ingrijpende verandering van de vaarwegen in en rond Gouda, werd met de hand uitgevoerd, in het kader van de werkverschaffing in deze crisistijd. Tijdens de Tweede Wereldoorlog zou de Julianasluis overigens haar oorspronkelijke naam tijdelijk kwijtraken, aangezien de Duitse bezetter het gebruik van namen van het koningshuis verbood. De sluis werd toen aangeduid als de Nieuwe Sluis.

wordt bezocht. Dr.mr. Jan Smit wordt gekozen als voorzitter.

- Op 5 november viert het Leger des Heils in Gouda haar 40-jarig bestaan.
- 8 november: Mevrouw Nelly Soeters-van Balen Blanken heeft in haar huis aan de Crabethstraat 8 een expositie ingericht van schilderijen en kunstnijverheid. 'We zijn in onze stad niet verwend op het gebied van tentoonstellingen, beeldende kunsten en kunstnijverheid', zo opent in de krant het lovende verslag over dit initiatief.
- Aantal werklozen: 1717.
- 12 november: na een aantal ernstige ongevallen op de spoorwegovergang aan de Zwarteweg, waarvan één met dodelijke afloop, pleit het gemeentebestuur bij de directie van de Nederlandse Spoorwegen voor het treffen van beveiligingsmaatregelen. Dat vindt echter dat het uitzicht alleszins voldoende is en dat de ongelukken aan onoplettendheid zijn te wijten.
- 18 november: Er wordt een nieuw veerpontje over de Turfsingel in gebruik genomen.
- 22 november: Op de Lange Tiendeweg wordt een oude vete tussen twee mannen met het mes uitgevochten.

December

- 3 december: Nog net voor de Sinterklaasinkopen wordt de gerestaureerde en verbrede Kleiwegsbrug heropend.
- Ondanks wervende reclames, vooral voor lekkernijen, is het Sint-Nicolaasfeest voor velen een magere bedoening. Sommige verenigingen organiseren feestmiddagen voor kinderen.
- 13 december: er wordt uitgebreid aandacht besteed aan de 80ste verjaardag van ir. J.L. Schouten die als directeur van atelier het Prinsenhof de leiding had bij de restauratie van de Goudse Glazen van 1900 tot 1936.
- 16 december: 'De Pettenziekte'. Het lijkt dat de pettenziekte zich in Gouda gaat uitbreiden. Droegen eerst alleen de HBS en het Gymnasium gekleurde hoofddeksels, nu gaan ook de leerlingen van de ULO school van de heer Den Hoed zich met deze petten en mutsen tooien. De kleur zal donkerrood zijn.
- 17 december: de Haagse architect J.O.S. Duynstee maakt op verzoek van A.J.J. Vos een ontwerp voor een villawijk in het Nieuwe Park.
- 21 december: Aan de Goudse wielervedbaan wordt volop gewerkt. Op 2 april 1933 zal ze worden geopend. Nu is er al een aankondiging van de wedstrijden die gehouden worden.
- Kerstmis 1932: hier wordt in de krant uitvoerig aandacht aan besteed met verhalen, puzzels voor de kinderen, enz.
- 30 december: het aantal werklozen is 1798.
- 31 december: als bijzonderheid bevat de krant voor oudejaar een hele pagina met foto's van binnen- en buitenlandse gebeurtenissen tot en met de Olympische Spelen in Los Angeles. De winkels adverteren al met nieuwjaarsaanbiedingen, alsmede vele gelukwensen van Goudse winkeliers en bedrijven aan het adres van hun cliëntèle.